

Experiències

Diversitat cultural i nous mercats globals, una nova perspectiva per a l'ensenyament de les llengües no europees. Els casos de l'àrab, el japonès i el xinès

Autora

Glòria Vallès Fitó
 Serveis Lingüístics de la
 Universitat de Barcelona

La dinamització dels mercats asiàtics i el nou context sociolingüístic català són dos factors que influeixen, ja avui, en les demandes d'ensenyament de l'àmbit lingüístic. Aquest fet s'observa tant a les escoles, on es forma la ciutadania del futur, com a les universitats, on han sorgit estudis per donar resposta a una necessitat més imminent de nous perfils professionals.

Un nou esquema econòmic mundial

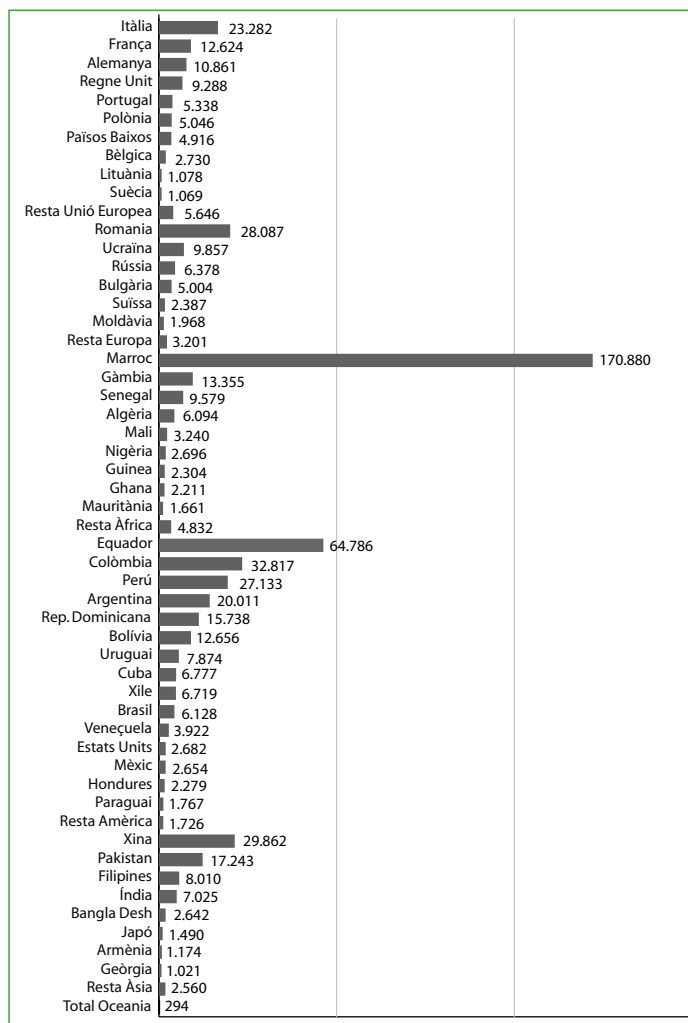
En pocs anys, la nostra percepció de l'Àsia oriental ha canviat dràsticament, passant de ser un continent remot i desconegut a la zona amb major creixement demogràfic i econòmic del planeta. Avui ja no només ocupa un lloc important als mitjans de comunicació, sinó que també s'ha fet present als nostres carrers en la forma de comerços i comunitats de nousvinguts. Des de l'establiment de la Casa Àsia a Barcelona, ara fa uns cinc anys, s'han promogut esdeveniments anuals que aborden aquesta nova realitat des de diferents àmbits: polític (Diàleg Orient-Occident), econòmic (Fòrum Àsia), cultural (Festival Àsia i Festival de Cinema Asiàtic de Barcelona) i d'innovació (Àsia Innova). Paral·lelament, està sorgint una nova oferta educativa: algunes universitats han inclòs llicenciatures i màsters en estudis asiàtics, i han signat convenis d'intercanvi amb universitats de l'Extrem Orient.

Queda enrere la divisió internacional en dos blocs que va marcar el segle xx. El món àrab també constitueix un altre focus d'interès, tant des del punt de vista econòmic com cultural, atesa la seva riquesa en recursos energètics i, en el nostre cas, la proximitat geogràfica i històrica que ens hi vincula. No obstant això, els diversos països àrabs, amb creixements desiguals, encara disposen de poca acció conjunta per impulsar arreu el seu desenvolupament, la seva cultura i la seva llengua. Fa molt poc va iniciar la seva activitat la Casa Àrabe,¹ amb seus a Madrid i Còrdova, que té la voluntat de vertebrar accions i programes en aquesta direcció a Espanya. Més en l'espai del Mare Nostrum, l'Institut Europeu de la Mediterrània, amb seu a Barcelona, intenta acostar la Unió Europea als altres països mediterranis.

Una societat multilingüe

En molt poc temps, Catalunya ha experimentat un ràpid canvi poblacional. Fins fa ben poc érem una societat receptora d'immigració interna espanyola, fonamentalment, fruit de l'intens movi-

1. Casa Àrabe e Instituto Internacional de Estudios Árabes y del Mundo Musulmán: <<http://www.casaarabe-ieam.es/>>.

Gràfic 1. Població estrangera amb permís de residència en vigor, amb data de 31 de desembre de 2006. Elaboració pròpia amb dades de l'Anuari estadístic de Catalunya 2007, Institut d'Estadística de Catalunya.

ternet també és un fenomen de la dècada dels noranta, abans esmentada) i un abaratiment dels mitjans de transport aeri.

La integració de l'alumnat nouvingut en el sistema educatiu

L'escola constitueix un excel·lent indicador d'aquesta nova diversitat cultural, de manera que s'ha convertit en un espai d'interrelació entre integrants de comunitats que, altrament, romanen força tancades. En molts casos, els nens nouvinguts actuen d'enllaç cultural entre els pares i la societat, gràcies al seu aprenentatge escolar.

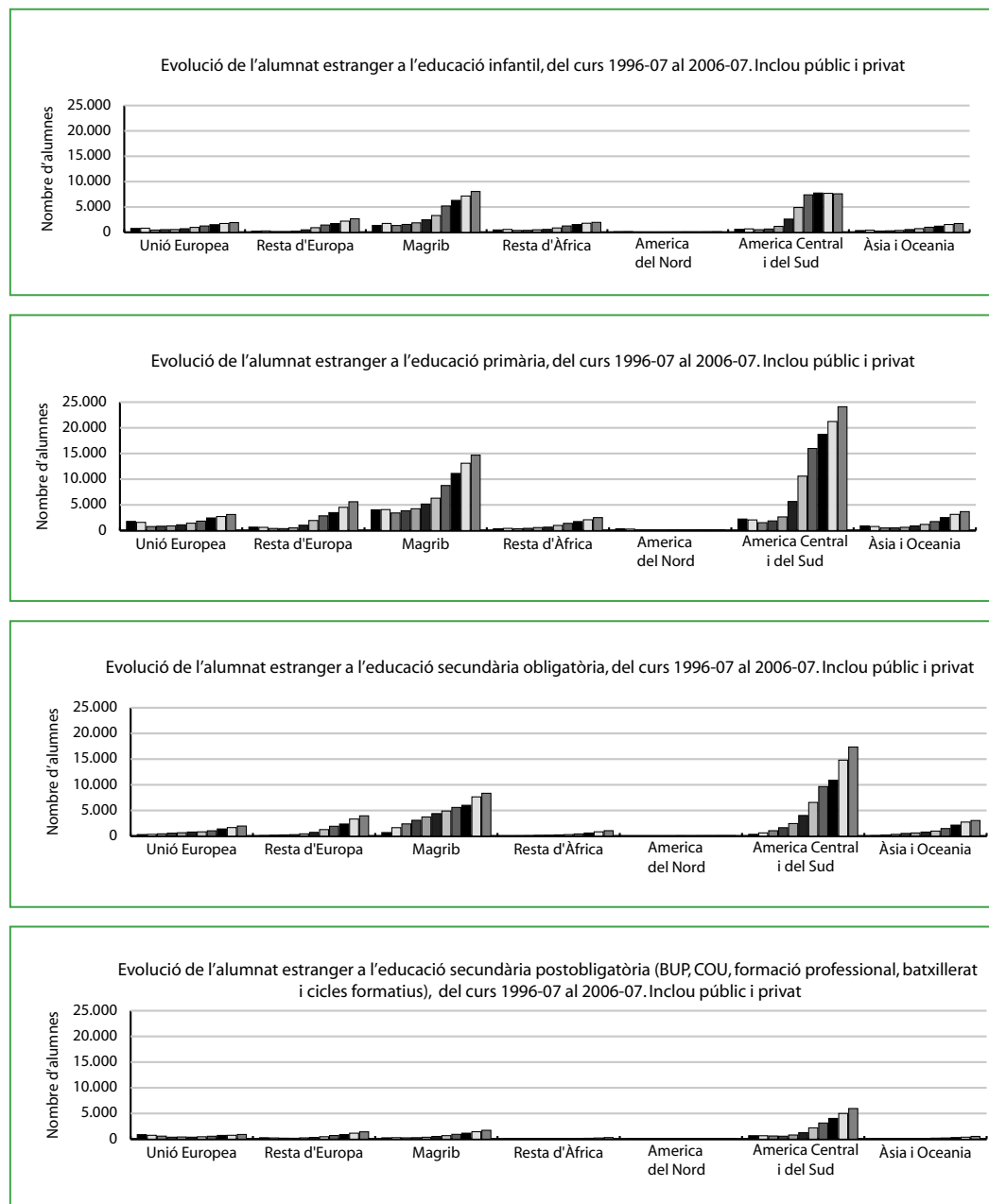
La irrupció d'aquest alumnat en el sistema educatiu català ha estat molt recent i ràpida (vegeu la sèrie de gràfics número 2), fruit de l'arribada de treballadors immigrants i la política de reagrupament familiar promoguda pel Govern espanyol.

El curs 2006-07 el percentatge total d'alumnes estrangers a les escoles i instituts catalans, tant públics com privats, va ser d'un 10,70 %. Per segments del sistema educatiu, el percentatge va ser d'un 8,37 % a l'educació infantil, un 13,82 % a la primària, un 13,54 % a la secundària

2. Informació consultable al web del GELA: <<http://www.gela.cat/doku.php>>.

Sèrie de gràfics 2.

Dades obtingudes de les estadístiques del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. Elaboració pròpia.

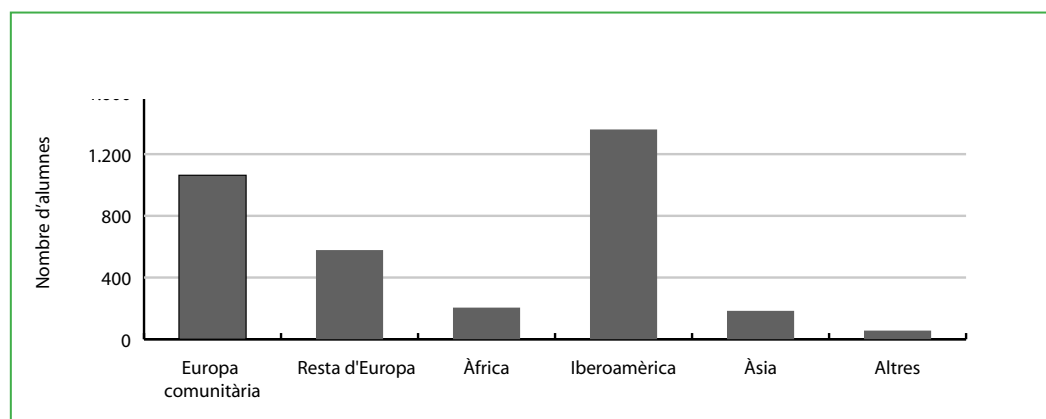
obligatòria i un 7,05 % a la secundària postobligatòria (que inclou el batxillerat i els cicles formatius mitjà i superior). Aquestes xifres reflecteixen el descens de la proporció d'estrangers als ensenyaments no obligatoris (educació infantil i secundària postobligatòria). El curs 1996-97 hi havia un total de 18.313 alumnes estrangers a les escoles i instituts catalans, i el 2006-07 n'eren 124.850, és a dir que en només deu anys gairebé s'han septuplicat.

A mesura que pugem graons en el sistema educatiu, disminueix la proporció d'alumnat estranger. Quan arribem a l'ensenyament universitari, aquestes xifres són molt baixes. Segons dades publicades corresponents al curs 2004-05, als estudis universitaris de primer i segon cicle només un 1,78 % dels estudiants matriculats eren estrangers. La distribució d'aquest alumnat segons la procedència es pot veure en el gràfic 3.

Si s'afavoreix la integració d'aquestes noves cultures, i disminueix l'exclusió social, l'alumnat nouvingut arribarà a l'ensenyament universitari. En aquest sentit, és interessant veure el que ha passat a altres països que tenen més experiència que la nostra. L'informe *Where Immigrant Students Succeed*, publicat per l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE),

Gràfic 3. Alumnat estranger matriculat a ensenyaments universitaris de 1er i 2on cicle a Catalunya, segons el continent de procedència, curs 2004-05

Dades obtingudes de l'anuari estadístic 2006 de l'Observatori Permanent de la Immigració (Ministeri de Treball i Immigració). Elaboració pròpia.

analitza aquest fet comparant el progrés escolar dels alumnes nadius, els alumnes immigrants de primera generació i els de segona generació (nascuts i totalment escolaritzats al país d'acollida) a disset països (Alemanya, Austràlia, Àustria, Bèlgica, el Canadà, Dinamarca, els Estats Units, la Federació Russa, França, Hong Kong – Xina, Luxemburg, Macau-Xina, Nova Zelanda, Noruega, Suècia, Suïssa i els Països Baixos). Segons l'estudi, tot i que els alumnes immigrants tenen una actitud igual o fins i tot més positiva envers l'aprenentatge que els nadius, a la majoria dels casos el seu rendiment és força inferior (excepcions: Austràlia, el Canadà, Nova Zelanda i Macau). Hi ha un grup de països (Luxemburg, Suècia, Suïssa i Hong Kong) en què la segona generació millora substancialment en comparació amb la primera, i les diferències disminueixen generació rere generació. Però a la resta dels estats, la millora no és prou significativa. L'informe presenta dades estadístiques per mirar d'escatir en quina mesura això pot ser atribuïble a l'entorn socioeconòmic dels alumnes, a la ineficàcia del sistema escolar del país receptor, al fet que els nens nous parlïn una llengua diferent a casa que a l'escola, o a les polítiques d'ensenyament de la llengua d'instrucció als diversos països. Les conclusions que se'n desprenen són moltes. Una d'elles és que els països on els nens nous progressen millor tenen programes de suport lingüístic sistemàtics i molt ben estructurats (és el cas d'Austràlia, el Canadà i Suècia).

L'aprenentatge de llengües estrangeres: situació actual

L'educació infantil, primària i secundària

El currículum escolar inclou l'aprenentatge de, com a mínim, una llengua estrangera. Els centres educatius poden oferir, de manera opcional per a l'alumnat, una segona llengua estrangera en els cicles superiors de primària. Pel que fa a l'ESO, els centres proposen matèries optatives en els tres primers cursos, i han d'incloure en aquesta oferta una segona llengua estrangera. El curs 2006-07 la distribució d'alumnes segons les llengües estrangeres que van estudiar va ser la següent:

Taula 1. Distribució dels alumnes de l'educació obligatòria (primària i ESO) a Catalunya, segons la primera llengua estrangera que estudien, curs 2006-07.

Dades obtingudes de les estadístiques de l'ensenyament del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. Elaboració pròpia.

	Anglès	Francès	Alemanys	Italià
Infantil	81.480	377	158	0
Primària inicial	129.950	853	105	0
Primària cicle mitjà	126.381	1.411	106	0
Primària cicle superior	122.259	1.354	75	0
Secundària obligatòria (ESO)	261.805	2.519	448	16
Total	721.875	6.514	892	16

Taula 2. Alumnes de l'educació obligatòria (primària i ESO) a Catalunya que han estudiat una segona llengua, curs 2006-07.

Dades obtingudes de les estadístiques de l'ensenyament del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. Elaboració pròpia.

	Anglès	Francès	Alemanys	Italià
Infantil	—	—	—	—
Primària inicial	—	—	—	—
Primària cicle mitjà	825	2.285	397	0
Primària cicle superior	1.174	8.729	665	0
Secundària obligatòria (ESO)	1.004	42.548	6.527	178
Total	3.003	53.562	7.589	178

L'entrada d'alumnat nouvingut, sovint sense coneixements lingüístics previs, ha plantejat noves necessitats formatives, com ara l'aprenentatge i el manteniment de les seves pròpies llengües d'origen. De manera que s'han posat en marxa classes de llengües no curriculars en horari extraescolar. El curs 2004-05 alguns centres ja van començar una primera experiència amb l'àrab, el curs següent s'hi van afegir el xinès i l'amazic, i aquest curs 2007-08 s'hi han incorporat el neerlandès i el romanès. Tot i que l'objectiu és que l'alumnat nouvingut mantingui la llengua del seu país d'origen, aquests cursos són oberts a tothom (per exemple, en el cas del xinès ja hi assisteixen també nens catalans) i s'organitzen segons les possibilitats de cada centre i la disponibilitat de les famílies

Taula 3. Ensenyament de llengües d'origen no curriculars en horari extraescolar als centres de primària i secundària obligatòria (dels 6 als 16 anys), curs 2007-08.

Dades obtingudes del Servei de Llengües, Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.³

	Total escoles	Total alumnes	Observacions
Àrab estàndard modern	60	1.338	S'imparteix des del curs 2004-05 en algunes escoles catalanes, per acord entre Espanya i el Marroc.
Xinès mandarí	3	129	S'imparteix des del curs 2005-06, per acord entre el Departament d'Educació i entitats xineses. Aquestes classes també són aprofitades per nens catalans.
Amazic	6	68	S'imparteix en algunes escoles catalanes des del curs 2005-06, per resolució i recomanació del Parlament de Catalunya.
Neerlandès	Dada no disponible	131	S'imparteix des del curs 2007-08.
Romanès	13	179	S'imparteix des del curs 2007-08.

Diverses administracions i entitats han començat a proporcionar materials i recursos, destinats a alumnes i ensenyants, per gestionar millor aquesta nova realitat multicultural (publicacions, reculls d'experiències i de bones pràctiques), com ara Entrecultures⁴ (de la Fundació Jaume Bofill), l'Espai de Llengües⁵ (Servei Educatiu del Gironès), Eudalter⁶ (Xarxa de Recursos sobre Educació per la Pau, el Desenvolupament i la Interculturalitat), els recursos publicats pel Departament d'Acció Social i Ciutadania,⁷ Dungun (punt d'informació per als IES sorgit de l'exposició «Les Llengües a Catalunya»)⁸, les publicacions del Grup d'Estudi de Llengües Amenaçades⁹ o el catàleg de bones pràctiques de Linguamón.¹⁰

3. Més informació a: <<http://blocs.xtec.cat:80/llenguadorigen>>.

4. Entrecultures: <www.entrecultures.org>.

5. Espai de Llengües: <http://www.xtec.es/serveis/crp/b7990103/espai_llengues/index.htm>.

6. Eudalter: <www.eudalter.org>.

7. Departament d'Acció Social i Ciutadania: <<http://www.gencat.net/benestar/publica/pubdep/dep107.htm>>.

8. Dungun, <<http://www.ciemen.cat/dungun/index.html>>.

9. Grup d'Estudi de Llengües Amenaçades, <www.gela.cat>.

10. Linguamón, <<http://www.linguamon.cat/>>.

L'informe de l'OCDE abans esmentat també parla dels cursos de llengua d'origen. A la majoria dels països, aquestes classes depenen de cada municipi o de cada escola; o bé directament no se'n fan, i es deixa aquesta formació en mans de les famílies, ambaixades, consolats o organitzacions d'immigrants. Els dos únics països que n'ofereixen de manera regularitzada són Suècia (on els estudiants tenen el dret legal de rebre classes de les seves llengües nadiues, i les escoles n'ofereixen si un mínim de cinc estudiants amb una mateixa llengua viuen en un municipi; l'assistència oscil·la entre el 50-59 %) i Suïssa (en el cantó de Ginebra, on també s'ofereixen cursos de la majoria de llengües minoritàries, amb una participació entre un 20 i un 30 %).

Els serveis d'ensenyament d'idiomes universitaris

La majoria de les universitats catalanes inclouen oferta formativa pròpia en llengües estrangeres. De totes, l'Escola d'Idiomes Moderns¹¹ de la Universitat de Barcelona (UB), amb una llarga experiència, és la que té una oferta d'idiomes més àmplia. A la taula 4 es pot veure l'evolució recent de l'alumnat de cada llengua.

Taula 4. Escola d'Idiomes Moderns de la UB. Alumnat segons l'idioma.

Dades obtingudes de les memòries anuals de la UB.

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007
Anglès	2997	3008	3113	3011	2914
Alemanys	661	589	499	430	341
Àrab	33	33	62	97	79
Amazic	—	—	—	—	10
Francès	569	567	525	458	442
Italià	163	272	287	235	214
Japonès	45	62	75	110	116
Portuguès	11	35	37	30	28
Rus	69	70	48	39	28
Danès	0	8	15	9	10
EuRom4 ¹²	0	10	10	20	20
Grec	0	28	11	14	—
Neerlandès	0	22	24	26	15
Suec	0	122	117	103	85
Xinès	0	18	56	100	91
Finès	—	0	6	7	—
Farsi persa	—	—	0	8	—
Noruec	—	—	0	7	6

Les escoles oficials d'idiomes

La taula següent recull l'evolució dels estudiants de llengües des del curs 1993-94 fins al curs actual a totes les escoles oficials d'idiomes (EOI) de Catalunya.

L'àrab, el japonès i el xinès han incrementat el nombre d'estudiants. Cal tenir present que la xifra està condicionada per l'oferta de places disponibles a tota l'àrea geogràfica de Catalunya. Actualment, les úniques EOI on es pot estudiar àrab són les de Barcelona Drassanes, Girona, Lleida i Tarragona. El japonès i el xinès només es poden estudiar a l'EOI de Barcelona Drassanes, i en aquests moments és necessari efectuar sorteig entre totes les persones interessades.

11. Agraïm a Philip Banks la informació i punts de vista donats, que es reflecteixen en aquest article.

12. EuRom4 és un mètode d'aprenentatge simultani de llengües romàniques.

Llengües amb demanda creixent

Ja fa molts anys que l'àrab, el japonès i el xinès són les tres llengües no europees que més s'estudien a Catalunya. Totes tenen en comú que són parlades per poblacions amb un elevat pes demogràfic, que es tradueix en valor econòmic. Però les circumstàncies de cada cas són diferents.

L'àrab

És present a més de trenta països¹³ distribuïts entre Àsia i l'Àfrica. Es calcula que actualment és la llengua d'uns 250 milions de persones, fet que el situa en quart lloc entre les llengües més parlades del món, per darrere del xinès mandarí, el castellà i l'anglès. A més, és una de les sis llengües oficials de les Nacions Unides, juntament amb l'anglès, l'espanyol, el francès, el xinès i el rus.

Als països àrabs es produeix una situació de diglòssia. La llengua emprada en l'àmbit formal i en la comunicació entre els diferents països és una modernització de l'àrab clàssic (o alcorànic), anomenada *àrab estàndard modern*, que s'ensenya a les escoles i és compartida per tot el món àrab. No obstant això, a cada estat se'n parlen varietats dialectals derivades de l'àrab clàssic (també anomenades *àrab col·loquial*), que s'utilitzen en la vida quotidiana. Són molt nombroses i en alguns casos molt diferents entre si.

A Catalunya s'ensenya majoritàriament l'àrab estàndard modern, però també algunes varietats dialectals, com la marroquina. Entre els sectors de població catalana que hi tenen interès hi ha professionals que tenen contacte amb els nouvinguts (serveis socials, mossos d'esquadra, sector sanitari, docents, etc.), tot i que un estudiant d'àrab també pot tenir motivacions acadèmiques, culturals o personals, com ara el turisme.

Taula 5. Escoles oficials d'idiomes. Alumnes oficials presencials segons l'idioma
Dades del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Curs	Alemany	Anglès	Àrab	Francès	Grec	Italià	Japonès	Neerlandès	Portuguès	Rus	Xinès	Espanyol	Català	Euscar	Total
1993-94	3.078	9.077	262	3.127	172	737	208	-	102	481	127	693	738	61	18.863
1994-95	3.258	9.900	277	3.413	181	744	205	-	112	458	137	955	781	55	20.476
1995-96	3.757	10.602	273	4.116	174	776	208	-	151	491	151	959	765	70	22.493
1996-97	3.967	10.949	305	4.587	174	704	219	-	182	603	160	580	646	105	23.181
1997-98	3.993	11.402	280	4.627	153	739	232	73	174	511	176	588	566	86	23.600
1998-99	3.943	11.403	288	4.529	139	699	233	111	145	526	165	555	658	83	23.477
1999-00	4.155	11.728	280	4.663	142	671	301	151	171	467	146	536	705	111	24.227
2000-01	4.188	12.364	312	4.807	150	763	334	150	160	466	168	696	744	110	25.412
2001-02	4.324	12.805	311	4.951	148	967	339	131	160	421	208	699	869	145	26.478
2002-03	4.642	14.316	680	5.470	168	1.077	350	148	170	492	247	676	1.101	142	29.679
2003-04	5.671	17.271	710	6.273	180	1.179	375	158	184	507	268	691	1.184	140	34.791
2004-05	6.114	18.749	797	6.772	162	1.305	399	149	159	548	268	750	1.269	153	37.594
2005-06	5.907	20.465	851	7.180	168	1.302	364	154	171	499	301	809	1.341	156	39.668
2006-07	5.627	21.925	815	7.258	158	1.218	353	149	161	468	362	748	1.295	145	40.682
2007-08	5.485	24.441	854	7.608	138	1.223	377	138	161	481	402	853	1.287	154	43.602

13. Aràbia Saudita, Algèria, Bahrain, Comores, Djibouti, Egipte, Emirats Àrabs Units, Eritrea, Iemen, Iran, Iraq, Israel, Jordània, Kuwait, Líban, Líbia, Mali, Marroc, Mauritània, Níger, Oman, Palestina, Qatar, Sàhara Occidental, Senegal, Síria, Somàlia, Sudan, Tunísia, Turquia, Txad, Xipre. Pel que fa a l'estatus legal, és oficial a tots aquests països excepte a l'Iran, Mali, Níger, Senegal, Turquia i Xipre. Font: <<http://www.linguamon.cat>>, on també s'indica el nombre aproximat de parlants d'àrab a cada país.

Però un dels obstacles en l'ús d'aquesta llengua és precisament la diferència dels dialectes, que pot dificultar la comunicació amb immigrants d'un país concret, per exemple. Aquest fet provoca que la taxa d'abandonament sigui més alta que en d'altres llengües.

A Barcelona hi ha pocs consolats dels diferents països àrabs, i hi manquen organismes que vehiculin de manera conjunta la seva cultura i, per tant, la seva llengua. Un reflex d'aquest fet és la falta de llibres de text adequats per a l'ensenyament de l'àrab com a llengua estrangera. En aquest sentit, cal destacar la importància de la funció que desenvolupa el teixit associatiu relacionat amb la immigració, com l'associació sociocultural Ibn Batuta o els serveis socials.

El japonès

Ocupa el novè lloc en la llista de llengües amb més parlants a tot el món (uns 125 milions). A Catalunya, les últimes estadístiques publicades indiquen que el 2006 hi havia un total de 1.490 residents japonesos, mentre que el 1996 n'eren 967.

La llengua japonesa ja fa anys que té una demanda estable, motivada per la forta economia i sofisticació tecnològica del Japó, que han contribuït al fet que durant anys hagi estat la segona llengua no europea més estudiada, després de l'àrab; però també per l'interès que genera la seva cultura (el *manga* i la gastronomia, per exemple). Ara cal afegir-hi també les motivacions acadèmiques: estudiar al Japó o realitzar estudis asiàtics. Els darrers anys també ha experimentat un cert augment, tot i que moderat.

Les entitats més representatives del món japonès a casa nostra són el Consolat del Japó a Barcelona, amb l'activitat de la Japan Foundation, que promou l'intercanvi cultural internacional amb el Japó i que proporciona nombrosos recursos per a l'ensenyament de la seva llengua; i la Casa Àsia, on també es fan cursos de llengua japonesa. A banda d'això, s'ensenya a diverses escoles d'idiomes i en altres entitats ja fa temps.

El xinès

L'interès pel xinès mandarí era força minoritari fins fa uns quatre o cinc anys, moment en què la demanda va augmentar ràpidament. Les motivacions dels estudiants actuals d'aquesta llengua són professionals, acadèmiques (arran dels estudis asiàtics) i personals (per les adopcions, entre d'altres). Tot i així, la seva gran dificultat desanima moltes persones.

És una de les sis llengües oficials de les Nacions Unides, a banda de la llengua oficial dels 1.300 milions de xinesos (una cinquena part de la població mundial) que l'aprenen a l'escola i en fan ús als mitjans de comunicació, per bé que «només» uns 850 milions de xinesos són pròpiament parlants de mandarí.

Al final del 2006, a Catalunya hi havia 29.862 residents xinesos. El 1996 n'eren 2.691, és a dir que es van multiplicar per onze en un decenni.

La demanda d'ensenyament de xinès s'ha traslladat al sector infantil: els nens xinesos escolaritzats aquí, els nens xinesos adoptats o els mateixos nens catalans assisteixen en horari extraescolar a les classes que s'han organitzat en algunes escoles (vegeu la taula 3) o als cursos específics per a nens que l'Institut de Cultura Xinesa, en col·laboració amb la Casa Àsia, imparteix des de fa tres anys.

Els darrers anys s'han multiplicat les escoles d'idiomes i entitats que ofereixen cursos d'aquest idioma. Els principals òrgans que vehiculen el món xinès a Barcelona són el Consolat de la Xina, la Casa Àsia i l'Institut de Cultura Xinesa. A més, hi ha un important teixit associatiu relacionat amb la comunitat immigrada, com ara l'Associació de Residents Xinesos a Catalunya, l'Associació de Suport a les Organitzacions Populars Xilenes o l'Associació Sociocultural La Formiga, algunes de les quals també organitzen cursos de llengua.

Nous estudis específics a les universitats catalanes

A banda de la llicenciatura en filologia àrab a la UB (on també es pot cursar un màster de món àrab i islàmic), i la de traducció i interpretació a la UAB (que inclou àrab, japonès i xinès), darre-
rament s'ha creat la llicenciatura de segon cicle en estudis de l'Àsia oriental (actualment ja a la
UAB, la UOC i la UPF), i diversos màsters i postgraus relacionats, a la UB (màster d'estudis d'Àsia
i del Pacífic, i màster de globalització, comerç internacional i mercats emergents), la UAB (màster
oficial de recerca en Àsia oriental contemporània), i la UOC (màster d'estudis de l'Àsia oriental;
postgraus d'economia al Japó; economia i negocis a l'Àsia oriental; la Xina i el món xinès; societats
de l'Àsia oriental; i el curs d'especialitat sobre l'Àsia oriental). Arran d'això, les universitats estan
signant nous convenis d'intercanvi amb universitats de diversos països asiàtics.

Conclusions

L'arribada recent de població nouvinguda a Catalunya i el nou esquema de l'economia mundial
estan ocasionant noves demandes en l'ensenyament de llengües. Aquest text intenta proporci-
onar algunes dades sobre el nivell d'integració de la població immigrada en el nostre sistema edu-
catiu, amb les necessitats formatives que aquest fet planteja, i el sorgiment de nous estudis entorn
dels mercats emergents, i més concretament de l'Àsia oriental. Els darrers anys s'ha detectat un
increment, encara molt incipient, en la demanda de formació de l'àrab, el xinès i el japonès, per
bé que es fa difícil saber com evolucionarà en un món que canvia tan de pressa. L'article també
apunta algunes nocions sobre aquestes tres llengües i la representació que tenen a casa nostra,
tant en la població nouvinguda i en el teixit associatiu com en els òrgans i institucions que verte-
bren l'intercanvi i el coneixement de les seves cultures.

Bibliografia

- BONET I AGUSTÍ, L. *Diversitat cultural i polítiques interculturals a Barcelona* [En línia]. Barcelona: CIDOB
Edicions, 2006. (Dinàmiques interculturals; 6.) ISSN 1698-5516 <<http://www.cidob.org>>
[Consulta: 16 abril 2008]
- CATALUNYA. GENERALITAT. DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. *Estadístiques* [En línia]. Generalitat de
Catalunya. <<http://www.gencat.cat>> [Consulta: 14 maig 2006]
- CATALUNYA. GENERALITAT. INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. *Anuari estadístic de
Catalunya 2007* [En línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Institut d'Estadística de
Catalunya, 2007. ISBN 978-84-393-7484-8. ISSN 1130-166-X. <[http://www.idescat.net/cat/
idescat/publicacions/anuari/](http://www.idescat.net/cat/idescat/publicacions/anuari/)> [Consulta: 5 maig 2008]
- GRUP D'ESTUDI DE LES LLENGÜES AMENAÇADES <<http://www.gela.cat/doku.php>> [Consulta:
5 maig 2008]
- LINGUAMÓN. CASA DE LES LLENGÜES <<http://www.linguamon.cat/>> [Consulta: 6 maig 2008]
- MINISTERIO DE TRABAJO E INMIGRACIÓN. OBSERVATORIO PERMANENTE DE LA INMIGRACIÓN.
Anuario estadístico de extranjería 1996 [En línia]. [S.I.]: Gobierno de España, 1997. <[http://extran-
jeros.mtas.es/es/general/ObservatorioPermanente_index.html](http://extran-
jeros.mtas.es/es/general/ObservatorioPermanente_index.html)> [Consulta: 15 maig 2008]
- MINISTERIO DE TRABAJO E INMIGRACIÓN. OBSERVATORIO PERMANENTE DE LA INMIGRA-
CIÓN. *Anuario estadístico de inmigración 2006* [En línia]. [S.I.]: Gobierno de España, 2007.
<http://extranjeros.mtas.es/es/general/ObservatorioPermanente_index.html> [Consulta:
15 maig 2008]
- ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT. PROGRAMME FOR
INTERNATIONAL STUDENT ASSESSMENT. *Where Immigrant Students Succeed. A Comparative
Review of Performance and Engagement in PISA 2003* [En línia]. [S.I.]: OECD Publishing, 2006.
ISBN 9264023607 . <<http://www.pisa.oecd.org>> [Consulta: 29 abril 2008]

- SERVEI DE LLENGÜES. LLENGÜES D'ORIGEN. *Llengües no-curriculars*. Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. <<http://blocs.xtec.cat:80/llenguadorigen>> [Consulta: 14 maig 2008]
- UNIVERSITAT DE BARCELONA. *Memòria del curs acadèmic 2002-2003* [En línia]. Barcelona: Publicacions i Edicions – Universitat de Barcelona, DL 2003. <<http://www.publicacions.ub.es/memoria2003/>> [Consulta: 12 maig 2008]
- UNIVERSITAT DE BARCELONA. *Memòria del curs acadèmic 2003-2004* [En línia]. Barcelona: Publicacions i Edicions – Universitat de Barcelona, DL 2004. <<http://www.publicacions.ub.es/memoria2004/>> [Consulta: 12 maig 2008]
- UNIVERSITAT DE BARCELONA. *Memòria del curs acadèmic 2004-2005* [En línia]. Barcelona: Publicacions i Edicions – Universitat de Barcelona, DL 2005. <http://www.ub.edu/iap/PDF/Memoriacat_0405.pdf> [Consulta: 12 maig 2008]
- UNIVERSITAT DE BARCELONA. *Memòria del curs acadèmic 2005-2006* [En línia]. Barcelona: Publicacions i Edicions – Universitat de Barcelona, DL 2006. <http://www.ub.edu/iap/PDF/pdf_memoria_cat.pdf> [Consulta: 12 maig 2008]
- UNIVERSITAT DE BARCELONA. *Memòria del curs acadèmic 2006-2007* [En línia]. Barcelona: Publicacions i Edicions – Universitat de Barcelona, DL 2007. <<http://www.ub.edu/comint/coneixer/memoria.htm>> [Consulta: 12 maig 2008]

